

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetsi díjak:</i>		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki — az esetlegesen reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 frt	—	—
Félévre — — — — —	2 „	—	—
Negyedévre — — — — —	1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Báthory Endre.

1599 márc. 21-re Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem a rendeknek Megyesre országgyűlést hirdetett, melynek tárgyát a fejedelmi előterjesztések az adó és a katonaiügy elintézésében, a jezsuiták és a rokonai ellen hozott törvények megváltoztatásában jelölték meg. A rendek teljesítették is ezen kívánságot, s eltörölték az 1595 év ápr. 16-iki fehérvári országgyűlés azon intézkedéseit, melyek Báthory Istvánt és Endrét vagyonvesztésre és örökös száműzésre ítélték. Míg a rendek tanácskoznak, törvényeket dolgoznak ki, Zsigmond fejedelem is elkészült tervével, s Endrét egész váratlanul azon ajánlattal lepte meg, hogy vállalkozzék a fejedelmi trón átvételére. A bibornok vonakodásának azzal a fenyegetéssel vetett véget, hogy különben a nemesek közül ajánl valakit utódjául s ezt majd mindaketten meg fogják bánni.

Márc. 27-én fekete vasárnap előtti szombaton a rendek közt mindketten megjelentek, s itt Zsigmond előterjeszté, hogy a fejedelmi trónon nem maradhat meg. Midőn a töröktől elszakadt, a kibékülés fonalát egyszer s mindenkorra elvágta, ezen oldalon tárgyalást tehát nem kezdhet. A német ígéretét nem teljesítette, mert nem adott annyi haderőt, hogy Erdély a török részéről biztonságban lehessen, különben is az újabb idők eseményei miatt közte és a prágai udvar közt ellentétek támadtak.

Ily körülmények közt Erdély szorult állapotán csakis fejedelmi személyváltozás segíthet, ha más lép a trónra, kinek sem a török, sem a német a közel-múltban lelétszott eseményekért szemrehányást nem tehet. Ajánlja nagybátyját Endre bibornokot, ki ezen méltóság betöltésére a legalkalmasabb.

A rendek rövid felszólalás után belenyugodtak ezen ajánlatba, egyhangulag fejedelemmé választották Endrét, mire Zsigmond márc. 29-én szentesítette az or-

szággyűlés törvényeit, 30-án a kölesönös eskü elhangzása után beiktatták az új fejedelmet.

Igy került 300 évvel ezelőtt Báthory Endre Erdély fejedelmi trónjára, melyen hét hónapon át ült.

Báthory Endre 1561-ben született. Atyja András, István lengyel király bátyja, mint Szathmár várának parancsnoka halt meg 1563-ban. Anyja fogarasi Majláth István leánya Margit 1568 előtt újra férjhez ment mihályfalvi Ifjú Jánoshoz, ki később Fejérmegye főispánja lett. Gyermekeveit ugylátszik születése helyén töltötte, de korán nagybátyjához került, s úgy ő mint bátyja István már a lengyel királyi udvarnál volt, míg másik testvére Boldizsár Erdélyben tartózkodott.

Endrét a pultovai collegiumban a jezsuiták nevelték, s minthogy egyházas hajlamai már korán nyilatkoztak, az egyházi pályára szánták. Fiatalon nyerte el a mechoviai prépostságot, majd Rómába zárandokolt, hol bizonyára nagybátyja kiváló egyházi érdemeire való tekintettel XIII. Gergely pápa a bibornoki kappalal diszította föl. Innen visszatérve varmiai (Wermeland, ma Ermeland porosz tartomány a Keleti tenger partján) püspökké lett. Bejárta Európa északi országait s csak nagybátyja halála évében (1586) tért újra vissza. A lengyel király fényes terve, hogy utódja egyik Báthory legyen, hajótörést szenvedett a kancellár és a rendek nagy részének ellentállásán, s ezután Endre egyházi hivatalába vonult vissza, honnan csak néha látogatott Erdélybe.

1590 körül a pápa megbizta, hogy a régóta fópásztor nélkül levő székelyek lelki szükségletein segítsen; s idevágó jelentéseinek és intézkedéseinek emlékei korunkig is fennmaradtak.

Az erdélyi 1594-iki véres tragoedia őt is keservesen érintette, testvérét Boldizsárt Szamosujvárt a börtönben fojtották meg, őt javaitól (Gyula vára és

környéke) megfosztották, s másik bátyjával Istvánnal együtt hűtlenség bűnében marasztalták el. Zsarnoki és igazságtalan tettei miatt nem sokáig hagyta a lelkiismeret nyugodni Zsigmondot, a Kain bélyeg örökké égette lelkét, s e miatt sehol nyugta és maradása nem volt. Kiengesztelésül akarta felajánlani trónját Endrének, s tényleg ráerőszakolta akkor, midőn ő már a a törökkel és a némettel való viszonyt teljesen összekészálta.

Oly időben jutott Endre a fejedelemséghez, midőn künn egyedül a lengyel király volt jóakarója, a többiek részint nyílt, részint titkos ellenségei. Benn az országban is a vallási ellentétekhez a politikai pártoskodások járultak, melyek ezen korban különösen éles színezetet öltöttek magukra. A protestánsok gyanakodó, bizalmatlan szemekkel nézték a bibornok-fejedelmet, s a kikben leginkább bizhatott volna, a székelyek benne csak a Báthory-vért látták, mely őket ősi jogaiktól megfosztva, szolgaságra kárhóztatta, s a legelső alkalommal ezek is árulták el.

Legelső teendőjéül tekintette, hogy a stambuli és a prágai udvarral tisztába jöjjön. Naiv lélekkel azt hitte, hogy mert ő nyíltan lép fel, becsületesen jár el, más is ily úton halad a diplomacia terén is, pedig az már régóta rálépett azon utra, melyet bármily jelzővel illehetünk, csak tisztességes és becsületes jelzővel nem. A hitetlennek gunyolt porta őszintén és híven járt el, míg a legelső kereszténynek kikiáltott udvar alattomos eszközökkel ásta meg a vermet. Míg külsőleg alkudozott, egyezkedett, tárgyalt a fejedelemmel, titokban folyt a százezer tallér Mihály vajda kezéhez s a titkos követek egymást érték a két udvar közt. Hogy Mihályt esküje kötötte Endréhez, az a legkisebb akadály gyanánt sem szerepelt sehol.

A többi ismeretes. Hogy Mihály osztrák pénzen szerzett katonákkal, orvul betörve Erdélybe mily vérfagyaló módon kegyetlenkedett, hogy Szében környékén Endre embereinek árulása mint juttatá diadalra a hitszegő kalandort: mire való újra felidézni. Hogy a menekülő fejedelem utközben erőszakos halálnak esett martalékául, ez csak Bécsben okozott el nem titkolható örömet.

Nem egészen félszázad (1551—1599) lefolyása alatt két bibornoknak orvtámadás alatt kiontott ártatlan vére jelzé azt a szörnyüséget, hogy mire képes „a bécsi kéz.”

Ujabbán Csikmegyében mozgalom indult meg, hogy halála helyét emlékoszloppal jelöljék meg. Szép és magasztos gondolat, méltó, hogy szép sikert érjen el, hogy a mellette elhaladókat mindig emlékeztesse

a letűnt korra, hogy felidézze emlékekben Erdély rémuralmának azon gyötrelmeit, melyeken Mihály vajda hóhérolása idejében, s Básta igazságot és jogot lábbal-taposó zsarnoksága alatt átment, s a mely rémkorszak első napja azon nap, mely ez emlékre fel lesz vésve, de a mely minden igaz hazafi szívében lángbetűkkel régóta szerepel. Szaporítsuk emlékeinket, hogy minél több intő jel figyelmeztessen arra, hogy a magyarnak mindig voltak ellenségei, de ezek közt legnagyobb és legkárosabb volt mindig az egymást megérteni nem tudó, vagy megérteni nem akaró magyar.

Emlékeztessen továbbá ez oszlop arra is, hogy a mely nép multjáért lelkesedik, annak alakjait szeretettel övezi körül, az fennmarad, de boldoggá csak az lehet, szebb jövőt csak az remélhet, mely a mult történelméből a tanulságot levonni, okulást meríteni képes és akar.

Csiky Miklós.

A gyulafehérvári székesegyház restaurálása.

Az anyag önmagában esetlen, lomha, szellemtelen. De ha az ihletett művészi lélek érinti az anyagot, érintésére, mintegy varázsütésre, megelevenül; az esetlenség helyett kellemes arány, a lomhaság helyett játszi könnyedség, a szellemtelenség helyett jelentőségteljes kifejezés beszél hozzánk, szóval a néma tömeg a szellem anyagi képévé válik. Keresztény műemlékeinkben még többet, — az Istentől ihletett szellemet, az isteni eszmét, a tökéletesség fogalmának anyagban kifejezett képét látjuk és élvezzük. —

Es ez a tiszta, a legtisztább műélvezet. —

Hazánk viszontagságos multja mellett is oly műemlékekkel dicsekedhetik, melyek elégséges anyagot szolgáltatnak annak, a ki a mult monumentális emlékeiben keresi az ily tiszta műélvezet forrását. De elégséges anyagot nyújthatnak e műemlékek annak a történetírónak is, a ki a mult emlékeiből összefüggő képét akarja megalkotni nemzetünk kulturális fejlődésének, e fejlődés külső és belső tényezőinek, körülményeinek. Ily jelentőségű monumentális műemlékünk a gyulafehérvári székesegyház. Történetének fonala, már Sz. István király uralkodása alatt megkezdődik, s összeesik az erdélyi püspökség alapításával.

Tisztán műépítészeti szempontból mégsem illeszthetjük a sz. István korában divott korai román stílus korszakába. Elmondhatjuk templomunkról részben előnyére, részben hátrányára, hogy Sz. István korától mikor alapját letették, minden korszak uralkodó stíljétől örökölt valamit, az újonnan eszközölt, és a kedvezőtlen körülmények folytán koronként szükségessé vált restaurálások miatt. Ha megfigyeljük azon útvonalat, melyen az egymásután fellépő építészeti irányok haladtak Magyarországon, úgy találjuk, hogy csaknem mindegyik felkereste a mi székesegyházunkat is, hogy kisebb vagy nagyobb jelentőségű nyomot, emléket hagyjon rajta. Így aztán templomunk nem annyira műremek, mint muzeum; tanulságos gyűjteménye több különböző korszak és

styl produktumainak. — Most mikor templomunk végre alapos és teljes restaurálása előtt áll, nem kis érdeklődéssel várjuk, miképen fogja megoldani a művészet azon feladatát, mely e korra és jellegre különböző részletek harmonizálásában, egységesítésében áll. Előre is kimondhatjuk, hogy a restaurálás fősikere e feladat helyes megoldásától függ.

Hogy székesegyházunknak nagyon is megviselt, megromlott volna sok nehezséget fog gördíteni a restaurálás munkára elé, igaz; de ez szorosán nem művészeti kérdés, ezzel beszámolni az építészeti technika feladata.

Valamely építészeti műrenek elbírálásánál három szempontot kell okvetlenül szemünk előtt tartanunk: az épület rendeltetését, célszerűségét, és végre a műtörténelmi szempontot. E három szempont közvetlenül az alkotó szellem ismeretét vezet bennünket, mely alkotó szellem kinyomata az épületen, az épület styláris jellegének, hogy úgy mondjam, lényegét fejezi ki. Minél szorosabb viszony, minél mélyebb harmonia uralkodik e lényeg és az épület többi dekoratív részletei között, annál inkább közelíti meg az épület a klasszicitást. Az előbb mondottakból következtethetjük tehát, hogy a gyulafehérvári székesegyháznál ily értelemben vett klasszicitásról nem beszélhetünk. Homlokzat, oszlopok, architrávok, párkányzatok stb. ezek azon dekoratív részletek, melyek e szempontból vizsgálándók volnának. De a Sz. István király korában alapozott templom többé-kevésbé a XIII. század végén újjá épült, mikor már hazánkban a késői román és az átmeneti styl lesz uralkodóvá; majd ismételtelen légs, s egy pár új részletet nyer; majd háborúknak, ostromoknak lesz kitéve, s újra kap itt-ott némi újítást, toldást. Valóban, a ki úgy történeti, mint kulturális szempontból vett kimerítő ismertetést akarná megírni a templomnak, monografiájában nemzetünk egész keresztény-művelődéstörténetét kellene megírnia.

Valóban, ha valamikor, úgy most a restaurálás küszöbén szeretnők kezünkben forgatni anyageyházunknak, otthonunknak egy ily monografiáját. Megismernők abból a restaurálás művészeti feladatait, a nehézségeket; — egy-két kérdést talán önmagunk is megoldanánk, s aztán annál nagyobb figyelemmel, lelkesültséggel várnók, mint felel meg feladatának a művészet. És az érdeklődés székesegyházunk köveibe csatolná szívünket, melyek a mi vallásos eszménk képeivé válnak, szeretettünk növekednek, ragaszkodásunk erősödnék.

Hogy székesegyházunk restaurálásának, mint tisztán művészeti feladatnak fontosságát megértstük, csupán csak az oszlopsztról kívánok egy-két megjegyzést tenni, mit egybevetve azzal, a mit fentebb templomunknak, hogy úgy mondjam történeti fejlődéséről mondtam, világosabb lesz előttünk e feladat mibenléte és nehezége.

A mi a monumentális épületet a művésziesség jellegével ruházza fel, az első sorban az oszlopsztr. A klasszikus görög és római építészet legfontosabb tényezője az oszlopsztr volt, mely az egyszerűen, derékszögben és vízszintesen rájuk nehezdedő architrávokat viselte. A keresztény művészet készséggel vette át ez oszlopsztrakat, a nélkül azonban, hogy ez által a pogány művészetből egyszerűen kompillált volna; mert mint említetttem, nem a dekoratív részek alkotják az épület styláris jellegének lényegét, egyéniségét, hanem az alkotó szellem, mely a keresztény művészetekben kezdettől fogva, mind a három

említett szempontjában lényegesen különböző volt a pogány szellemtől. Rendeltetése a legmagasztosabb: Isten királyi csarnoka (basilika); célja: a kultusz, a legfőkélegesebb áldozat bemutatásának színhelye, az új frigy sátorra, — a hivatás hajója és így a szellemi egyház jelképe; története: a katakombák szimbolikus világában, — az említett két szempont egy közös eszmében való egyesülésének termékegyütő hatása alatt, — önálló, független keletkezés, fejlődés. Ilyen és csakis ilyen világításban ismerhetjük meg és méltaithatjuk értéküknek megfelelően a keresztény művészet őskorának alkotásait, s csak ez elvből kiindult műtörténelmi tanulmány szolgálhat keresztény öntudatunk emelésére és nemesítésére. De mi sem illusztrálja szebben a keresztény művészetben megnyilatkozó alkotó szellem életerejét, nemességét, mint az az átalakító befolyás, melyet később még a pogány építészettől átvett dekoratív elemekre is gyakorolt. Az evangéliumi kovász erejének még a kő sem állhatott ellen.

Az oszlopok míg egyrészt pilléreké tömörülve vagy külön a boltozatot tartják, s így minél sűrűbben alkalmaztatnak, annál inkább lehetségessé teszik a boltozások a tisztán célszerűségtől a művésziesség felé törekvését; másrészt az épület belvilágát élénkítik, arányos elrendezésükkel a tért kellemesen tagozzák, s a belső egyhanguságát elzújík. Nem tudom elművelni, hogy itt az oszlopok és a boltozat egy-összetűgységének történetét nem emlitem. A basilikák oszloppaira vízszintes gerendáztéképen nehezedik az architráv és lapos boltozat, megfelelően az üldözéstől tartó keresztény szellemnek, mely biztonságában még nem bizott. A mint nő a biztonság, erősödnék, fejlődik a kereszténységben letett örök eszme, a nyomott architrávokat a román styl kellemes félkörívei váltják fel. Míg végre, mikor az egyház minden téren fejlődésnek, erejének tetőpontjára jut, a sürtő oszlopok fölött a goth styl égbetörő csúcsivei emelkednek fel; „Sursum corda!“

Ime az oszlopok főszerepe az egyházi építészetben: tagozni a belsőt, s hordani a boltozatot.

A keresztény szellem befolyása alatt az oszlopok teste is nagy átalakulásokon megy keresztül. A mint a keresztény szellem erősödésének megfelelően módosul az oszlopsztr és boltozat viszonya, hasonlóan módosul maga az oszlop is. A klasszikus oszlopok teste teljesen a keresztény szellem befolyása alá kerül, s a keresztény műtörténet egyik igen érdekes jelenségéül emelem ki, hogy e befolyás abban kulminál, hogy a katakombákban kifejlődött és oly gazdag szimbolika az oszlopok fején nyer igen szép alkalmazást. A jon oszlopsztr csigatekereszei és a korinthusi akantusz levelei helyére lép a pálma, az olajág, az olajbogyó, a gránátalma, a lilium, a hal, a galamb, a sas, a pelikán, a páva, a kigyó, sőt maga az emberi alak és a „leo rugiens, circumiens“ is különböző szörnyek alakjában: mindmegannyi szimbolum. S a mint fejlődik az oszlopsztr, az ecbinus, hasonlóan fejlődik az oszlopsztr is, a thorusz és a plintusz. Megmarad a domború tag (pálcátag) és homorú tag (horony) lemezek között foglalt váltakozása, de teljesen az alkotó művészet elrendezésére bízva. És hogy a négyszögű plintus és a kerek thorusz (domborútag) között az átmenet kellemesebbé tétessék, alkalmazásba jön a saroklevél, mely azonban nem mindig levél, hanem olykor állat, vagy más ornamentális alakzat. Az oszlop töve is, úgy függőleges, mint vízszintes tagozódására

nézve a legnagyobb változatosságot és a klasszikus formáktól való eltérést mutatja.

Ha most egy utazást teszünk a keresztény műépítézet korszakain végig, és megfigyeljük — hol — mikor —, mily körülmények befolyása mellett mily alakot, formákat mutat a templomok oszlopszata, legkisebb részleteiben és azok összefüggésében, megszereztük a kulcsot a műemlékek oszlopszatának úgy műtörténeti, mint tisztán művészeti szempontból vett megértéséhez, méltatásához.

Lépünk e kulcsal szekesegyházunkba, s igazolva találjuk, a mit felőle a restaurálást illetőleg mondtam. Korai góth és kitoldott szentély, — nem a saját korában építve; román kereszthajó, s mellék apszisok; növény, állat-díszes és korinthusi oszlopok; hasonlóan változatos oszloplábak saroklevelekkel és azok nélkül: mindezek között egységet, vagy legalább harmóniát teremteni, — nehéz feladat. A ki csak belép templomunkba, rögtön észreveszi, hogy a három különösen megkülönböztethető építési kornak megtelelően, templomunkat csakis három külön fejezetben ismertetethetjük meg; mely három fejezetet a restaurálás lesz bivatva egyggyé olvasztani. A hosszhajók, első; a kereszthajó, második és végre a szentély, harmadik fejezet. De még a többi rész is, mint a főhomlokzat, az északi homlokzat és portálék, a kórús, a torony stb. elég tartalmas függelékét képeznek a munkához.

Truppel Győző.

Tarlózás

a belső szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedgetti: *Kovács Gyúrfás.*

IV. Plébániák.

B. Szamosújvár. A latin szent. plébánia.

1860. Ezen év tavaszán a templom bal oldalán kilenc darabból álló sorpad asztalosmester Nagy János keze által készített 141 frt. és 75 krért. Ezen összeghez járult tisztelet Amirás Antal és Sárpa Antal urak 94 frt 50 krral, t. Miller József járási hivatali írnök ur 42 frttal és Bartók Nárcisz 7 frt 35 krral. — Továbbá városi polgár t. Novák Péter ur szegény templomunkhoz vonzó nemes indulatjából készített saját költségén a Szent Ferenc oltára felőli első esinos sorpadot. — A nemes asztalos céh is más testületek példáját követvén, a szószék felőli falmelleti hat sor szép padokat készítetté s így az egész templomban már szép, esinos, festett padok díszlenek. — Ez évben a templom födele, mely az égés után cserép vala, rosszasága s a sok esőzés miatt szinte harmadában lehváln, új cserepeztetést kívánt. Egyelőre a konvent segített ezen, 2000 új cserepet vásárolván e célra. E költség 54 frt 20 krba került (p. 168—169.)

1861. Ez évben „Ő felsége első Ferencz József apostoli királyunk a forradalom után bekövetkezett német beamterti rendszert megszüntetvén, május 1-én a magyaroknak alkotmányt ígért és az országot alkotmányos magyar tisztek által parancsolta kormányozni. Mivége a vármegyékre a főispánokat ki is nevezte oly meghagyással, hogy rögtön szervezzék magukat. Ebből a fejlődött ki, hogy némelyek elfogadták a megfiszteltetést, mások pedig nem. Végre is szer-

vezvén magukat, ő Felsége csupán Magyarhonra nézt — Erdélyt és a főbbi részeket ide nem érte — országgyűlést hirdetett — már előbb — április hó 2-ra Budára, de a mely csakis április 6-án 11 órakor délelőtt a budai várban királyi biztos gróf Apponyi György által nyitattott meg — felolvastván a trónbeszédet, melyben az alkotmány visszaállításáról sok volt mondva — de 1848-ról semmi. — A szabadon választott követ uraknak nem lévén kedvök Budavárban folytatni az országgyűlést, könyörgő levéllel folyamodtak ő Felségéhez a Pesten tarthatásért s ő Felsége kegyesen meg is engedte. A megnyitó napon s ezt követően nagy pompa, sok mágnás és tenger nép hullámzott Pest utcáin. — Hosszas volna mindazt leírni, mi az országgyűlés idénye alatt történt. Csak is főbb pontjait jegyzem ide. — Tudni való dolog, hogy az országgyűlés első és felső házakra szokott feloszlatni. Az alsóház megkezdvén vitakozását, eleinte két részre oszlott; — egyik rész a felirat mellett, más ellene barcolt. A felirati párt vezére, a nagyevű Deák Ferenc fogalmazta a feliratot, melyben a „restitutio in integrum“ — foglaltott, mely mellé végre az ellentél is csatlakozott s az urakháza is helybenhagyta; majd követés útján ő Felsége kezébe juttatott. Következése a letl, hogy jelen év augusztus 21-én a magyar országgyűlést — mely a 48-adiki alkotmányt kívánta vissza és a birodalmi tanácsba menetel ellen szavazott — ő Felsége Haller tábornok, királyi személynök által szétoszlatta és így a követ urak saját tüzhelyekhez visszatértek. Ezen országgyűlés ideje mintegy 4 $\frac{1}{2}$ hónapig tartott s minden költségeivel együtt 324000 osztrák forintba került“ (p. 170—171.)

Ezek után a krónikás az olasz hadjárat ismertetésével is foglalkozik. „Az olasz általános nemzet — írja — mely a közelebbi időkig hét fejedelemségek alatt létezett, az egyesülés eszméjét tüzven lobogójára, Victor Emmanuel szardíniai király vezérlete alatt ez évben folytatta megkezdett hadjáratát Nápoly és Szicíliaba jöven, hol II. Ferenc király uralkodott. A garibaldista önkéntesek előre törvén az utat, melyet a szardíniai tetemesen szaporodott hadsereg követett — sok és nagy véres csaták után II. Ferenc, Nápoly és Szicília királya, trónvesztett lön, s az emittett két királyságot elfoglalta Victor Emmanuel Szardínia — ugy szólva az összes Olaszhon kiszemelt és kikiáltott — királya. II. Ferenc exkirály pedig kénytelen lön Romába vonnini a pápai birtokba. Szintén IX. Pius pápa Ő Szentsége világi hatalma ellen kikeittek az olasz ágítatorok s a pórnépet bujtotgatván a pápa ellen, az ő minden világi hatalma és birtoka ellen tüntetéseket idéztek elé, de a mely idáig egészen nem valósnván, majd annak idején többet irandunk.“ (171.)

E háborus feljegyzéseket a jótékonyág műveletei követik a Domus Historiában. „Szerzetes templomunk iránt — mondja a krónikás — kegyelettel viseltetvén s vallásos szívűk sugallatát követvén, t. Todorff Margit és Verzár Katalin kisasszonyok, látva azt, hogy a Szent Antal és Szent Ferenc mellékoltárai antipendium nélkül disztelenül állnak, mindkét oltár elébe szép vörös előfüggönyöket — aztán oltárlepedőket, subkorporalét és kendőket készítettek. Némkülönbön helyi polgárnő, özvegy Pataine asszony, a nagy oltár lépcsőzeteire 40 sing vörös posztót, — a Szent Antal és Ferenc oltárainak elébe 10 sing zöld posztót nemesen ajánlódokozott. Ezek példáját követte t. Kerei Luca kisasszony,

ki gyűjtögetés útján a nagy oltár elébe egy igen szép antependiumot, oltárlepedőt, subkorporálét és keudöt művészetiileg kihimezve, készítet s ajándékozott. (p. 172.)

1862. Ez évben a zárda épületén tetemes javítások történtek. „A zárda felső és alsó gángxainak boltozata a szerencsétlen égés után még nem gyógyulbatván ki sebeiből, ez év tavasz első felében a klastrom általános javításban részesült. Ugyanis, az elhasadozott gángxok boltozatai 11 vasrudakkal 11 helyen jó móddal összeszorítottának. A kémenyek s az udvarfelőli párkányzat kijavítottának. A napkeleti részen levő párkányzat pedig, mely április 24-én nagy szél következtében lehullott, mintegy 20 öl hosszúságra újból rakatott; a földézet és pléh csatornával ellátottat s a két bejárónál hat új tölgfalépcsőzet tétetett. Szóval az egész zárda kívül-belül kijavítottat, kihéherítettet, mely összesen került 355 frt és 99 krba. Ezen összegből főt. P. Provinciális Keresztes József atya, mint szerzetünk kegyes főkor-mányzója és atyja, saját alamizsna pénzéből adott 160 o. é. forintokat; a dézsi zárdából római utjairól ajánlott 50 o. é. forintokat is kegyesen íve rendelve vala adni, honnan azonban csak 25 o. é. forintokat kézbesített jeleni praesidens P. Farkas atya. A többit tehát a szegény zárda saját alamizsna pénztárából állotta ki.“ (p. 174.)

1863—1867 a Domus Historia nem tartalmaz feljegyzéseket. 1867-ről ez áll benne: „Április és május havában egészen beveződött a jötevők segedelmezésével éltetni kezdet „Szent Anna oltára“, mely az anyagot kivéve 50 o. é. forintba került. A Szent Ferencé is egészen kijavítottat 123 frt fizettetvén érte. Ez összeget következő adakozók rakták össze: t. Korbuly Miklós, Pakulár Antal, Szappanyos Tódor, László János és mások — kisebb-nagyobb összegekkel. — Ezen oltáron az első szentmiséldozat június 1-án mutatottat be. Ez oltár kisebb felszereléseit — egy szintén a Mária-oltárét is — t. Dobos Vertán ír eszközölte.“ (p. 175.)

(Folyt. köv.)

Csodás szavak! Tartalmuk milliő fogalmat ölel fel és magukban rejtik a teremtés minden változatát.

Van pillanat, midőn édes fájdalom bénítja meg a lelkét, hisz a nagy mindenség csupa temetőből áll és minden az enyészetre emlékeztet, melyet a boldog feltámadás fog követni.

A mily sokféle az élet változataiban, annyiféle a halál, a temető és a feltámadás is. Tulajdonképen nem is egyéb a lét, mint bölcső és koporsó — halál és feltámadás szüntelen változata az időben és térben. Örök törvénye, hogy minden létezőt a mulandóság örvényébe csal s ott kegyetlen szörnyeteg módjára mindent fölemész, porrá tesz, mint a miből alkottattott.

A nagy természetnek is van halála, temetője — a fél. Rideg koporsójában csillogó halotti lepel alatt élettelenül pihen mindaz, mit a kedves tavasz, az ékes nyár és áldott ősz teremteni képes volt. Mintha neki is szólana a sírkertek versenyző pompája! Ime tőle is elbűcsúzhatunk!

Másik temető az élet! Nagy kertjében néha mások — néha sajátkezűleg önmagunk ássuk meg sírját sok hiába való nagyszerű álomnak, édes ábrándnak és angyai szép reménynek.

Legkisebb temető szívünk. Vagy legalább is egy családi sírbolt. Oh hányszor szállunk le mélyébe mi — az elhagyottak. Almatlan magányos éjszakáinkon sokszor van halottak estje! Ez emlékeztet és képzeletünk szárnyain fölkeressük gondosan ápoltt nyugvóhelyeiket. Imát rebegünk szülőink emlékének, barátunk keresztjének. Megcsókoljuk hitvesünk fejfáját, kicsikéink szendergő porait. Nefejejts füzérel díszítjük a Hűség sírját, harmatos rózsával az ártatlanságét. Egyik sírra a lilium illik, másakra a fájdalom borostyánját, dicsőség babérját, remény örökzöldjét helyezzük s így tovább sorra vesszük mind, miközben égő, sajgó könnyekkel rántjuk le a leplet, mely alatt élő megtört szívünkben kedveseink megtört szive nyugszik.

*

Mindezeknél sajtáságosabb az, hogy minél nagyobb, minél általánosabb a temető, annál hamarabb jön feltámadása. Pl. mily hirtelen változtat a lét. Még látjuk a pusztító örvény egyik partján koporsóban a mulandót s midőn a tulsó partra ér tekintetünk, már bölcsővé vált a koporsó és benne egy új életre mosolyog a derengő hajnal.

A nagy természet temetője azonnal tavasszá változik, mihelyt a feltámadás hírnökei a kis ibolya s a zengő kis madárka megjelenik.

Az életben a kétségbeesést üdítő remény, a lemondást édes vágy, a csüggedést balzsamot lehellő éltető hit váltja fel.

A sírkertek néma lakóinak is gyönyörű, örök bajnal int egy távol hazából.

Csupán szívünk halottai nem támadnak fel soha. Csak ők haltak meg számunkra örökre. Eötvös szerint: Hideg érintésekre a szív örökre pusztán marad.

*

Mindezek dacára kellemes és vigasztaló az a tudat, hogy a felebaráti szeretet nemcsak a sirig kisér el bennünket, hanem azután is hű marad hozzánk. Szent hitünk is így vallja azt, a mit a kegyelet különböző neme bizonyít. Felebaráti szeretetből eredő kegyelet tiszteli a holtaknak azon hátrahagyott emlékeit, melyek szellemök bélyegét bordják magukon.

Mulandóság.

Az aranyszínű bagyadt napsugarak alig üttek pár órán át pajzán játékot bolygó csillagunkkal. Aztán sietve távoztak. Majd a havasok oldalain, a természetalkotta remek szüofalak mögött csak megnyugvó pontra lelhetnek talán! Hisz megunták már mindazon jeleneteket szemlélni, melyek a világ, az élet szinpadán egymást fölváltva követik. A zavartalan csend, a homály szentelt gyászfátyolként terül el a békés temető és a fáradt világ fölött. Csak pár enyhe fuvallom rezgi át az alkonyi léget, mint száműzött sóhajai egy oly leirbatatlan fájdalomnak, milyen olykor-olykor megszáll, dül minden élő, szerető szivet.

Élet-halál; lenni — vagy nem lenni? Van pillanat, midőn e „hamleti kérdés“ fokozott erővel foglalkoztatja a mulandóság gondolata által felizgatott agyat.

Ugyanez az érzés gyámolít özvegyet, és árvát, feledi a keletlenlent, megbocsátja a bűnt és sérelmeket. De legfőnségebben akkor nyilatkozik meg, midőn áldoz az elhunytak emlékének.

Midőn az estharang utolsó szava átcsendül a tiasorok galyain, minő bús látvány akkor a temető képe. Néha a téli hold is előkandikál, a természet óriási váraközbájának boltozatján mécesek és csillárok milliói pazarolják rezgő sugarait, hogy annál misztikusabbá varázsolbassák ezt a fájdalom által klaszikussá szentelt birodalmat. Ilyenkor aztán a bú enyhül és a mulandóság érzete megüemesít.

*

Áldunk téged, isteni szikra, szeretet, mely a fagyos föld mélyéig levezeted az élet lüktető erejét, a szív jótékony melegét.

Aldunk téged emlékezet! Te örökké tartó sirvirág, melyet a szellemek balvány keze szívünkbe plántál kedveseink sírjáról, hogy így az őszekötvetésünk örökös legyen.

„Ki kedveseinek emlékeben él,
Nem halt meg az, csupán elutazott.
Halott csak az, kit elfelejtetek.“

Emmerlingné P. Matild.

KÜLÖNFELÉK.

— **Lelki szentgyakorlatok Gyulafehérvárt.** Csendben, rendben vonult kedden délután először s azóta naponként négyszer egy jól elrendezett ifjú csapat ősi katedrálisunk fennségees boltíve alá, hogy a husvét előtti lelki szentgyakorlatait elvégezve a husvétii ünnepekre a lélek halálából föltámadva ünnepelhesse tisztaszívvel a lelki föltámadás örvendetes allelujáját. Elhelyezkednek *klerikusaink s gymnasiumunk ifjai tanáraikkal* egyetemben s áhitattal várják az élet igéjét. S föllép a szószékre egy agg férfiú. Aggnak mondjuk, hiszen 75 éves, nagy mult van mögötte, alakja kissé görnyedt s révedező szemei a földre szegezvék; de a szószéken ifjúvá válik, kiegyenesedik, ifjúság sugárzik átszellemült arcáról, ifjú hév lángja tör elő minden szavából. És ezen agg férfiú beszél; beszél mint olyan, kinek beszélni onnan felülről adatott. Misztikus csend áll be. Megfeledeznek a gyermek, az ifjú minden földi hívságos dologról s a meglett férfiakkal versenyezve egész odaadással figyel s esüng a szónok ajkain, hogy minden szót megjegyezzen, egyetlenegy se feledjen. Mert annak a jó atyának — ez a szónok igazi neve — minden szava arany. És beszél komolysággal, nyájassággal, a gyermekek észjárásához való bámulatos leereszkedéssel, — beszél katolikus meggyőződéssel; „int, kér, dorgál teljes türelemmel és tudományyal.“ S beszél az ember rendeltetéséről, végcéljáról s elénk

varázsolja a szép mennyországot; beszél az ember gyarlóságáról, gyengeségéről, roszakaratáról, bukásáról, a bűnről s feltárja a poklot összes kinjaival; beszél aztán a bűnbánatról, a megtérésről s vigasztalással áraszt el minden szívet; majd meg minden lelket fölemel s katolikus öntudattal tölt be. És ime „veritas patet, veritas placet, veritas movet“, — az igazságot megismerjük, az igazságot megszeretjük s az igazság őszinte töredelemre indit. Példás áhitattal végezték az ifjak s a tanárok husvétii szent gyónásukat s Gyümölcsoltó-Boldogasszony ünnepének reggelén az agg szónok kezéből vették magukhoz az Ur testét.

Hálás szeretettel, melynek különben püspök urunk ő Méltósága szívből fakadt és szívhez szóló ékes szavakban adott a péntek d. e. szentgyakorlat befejeztével a szószékről kifejezést, kell végül a lelki szentgyakorlatok buzgó vezetőjéről, jó atyánkról, a lelkes szónokról nekünk is megemlékeznünk. *Lollok József* ezelőtt mintegy 12 évvel pápai prelátus, prépost, esztergomi főesperes-kanonok s a Pázmáneum rektora vala. Püspök urunk ő Méltóságának is rektora s első szent miséje alkalmával manuduktora . . . Most pedig Lazarista atya. Mindenről lemondott. Összes ételle, itala, gyönyörűsége Isten igéjének a hirdetése, a lelkek térítése. A jó Isten, ki ily nagy heroizmussal ruházta fel, ily csudálatos lelki és testi erővel áldotta meg, legyen egykor bőséges jutalma. Mi pedig kérjük a jó Istent, hogy addig is hála és áldás kísérsje apostoli utjait!

— **Mária-congregatio.** *Gyümölcsoltó-Boldogasszony ünnepén* folyt le gymnasiumunk kiszemelt ifjainak a Mária-congregatioba való ünnepélyes felvétele. Ezen üdvös társulat jelenben csak felújítása annak a réGINEK, melyet 1584-ben a jezsuiták alakítottak. Háromszáz éven keresztül sokszor szünt meg s újult föl ismét. Az utolsó ünnepélyes felvétel 1858-ban történt. Püspök urunk atyai buzdításai és P. Schlick János lelkes útmutatása mellett a folyó iskolai tanévben újra feleledt az egylet, mint egyik hatékony tényezője az ifju erkölcsök védelmének s már ez év elejétől kezdve üdvösön folytatja működését. Püspök urunk ő méltósága a négy felső osztály jobb tanulói közül 54 jelöltet avatott fel az ünnepi nagymise után kongreganistáinak megható szertartások között. Felvétel előtti lelkesítő beszédet intézett az ifjakhoz; majd mellökre tűzte a Mária-érmet s kezökbe adta a felavatási diplomát. A szép templomi ünnepség, melyen igazán szép számu közönség áhitattal vett részt, Te Deum-mal és áldással végződött.

— **Megtérés.** Püspök urunk ő méltósága f. hó 19-én vette vissza anyaszentegyházunk kebelébe az unitárius felekezetből Köváry Arthur kolozsvári szolgabíró. S mivel az unitáriusoknak — kik antitrinitáriusok — keresztiségét az egyház nem tartja érvényesnek, püspök urunk a bitvallás letétele előtt a megtérő fiatal embert feltételeken meg is kereszteltte. A lélekemelő szertartásnál Köváry tanni Majláth I. Géza gróf, püspök urunk testvérbátyja és az öreg Brückner bácsi voltak.

— **Katekézisünk érdekében.** A népiskolai hit-elmzés ügyét oly fontosnak tekintjük, hogy szerintünk az egész lelkipásztori kormányzat befolyása, sikere, jövője s az emberek vallásossága és erkölcsös érzülete ezen oktatás nagy feladatában rejlik. Ha a lelkipásztor ezen oktatást jól szervezi, helyes irányban vezeti és lelkipásztori buzgósággal teljesíti, oly hatalmas eszközzé válik, melylyel áldásosan és tüdvösen fog még a késő nemzedékekre is hatni. Püspök urunk Ő Méltósága is f. é. III. körlevelében a hitelmzést „*res gravissima*“ -nak, a lehető legfontosabb feladatnak mondja. S épen ezen szempontból kiindulva elrendeli, hogy a lelkipásztorok hetenként *legalább* kétszer látogassák meg az iskolát s ott a hitelmzést végezzék; s a délelőtti szentbeszédében is minél gyakrabban foglalkozzanak a katekizmussal, kiváltképpen pedig nagyböjt és advent idején, midőn a hitek a szent gyónásra s az Ur szent testének méltó vételére készülnek. Folytatólagosan mehagyja az összes főesperesek és kerül. tanfelügyelőknek s azok helyetteseinek, hogy külön és vonalozott íven számoljanak be pontosan és lelkiismeretesen kerületök egyes hitközségei hitoktatási állapotáról a következő kérdésekre részletesen felelőstatistikai táblázatokban: 1. A hitközség neve. 2. Az iskola jellege. 3. Az osztályok száma. 4. A kath. fiu- és leány iskolások száma. 5. Hetenként hány órán át és mely osztályokban végzi a *lelkész* a hitelmzést? 6. Hetenként hány órán át és mely osztályokban végzi *segédlelkész* a hitelmzést? 7. Hetenként hány órán át és mely osztályokban végző *tanító* hitelmzést? — Az így kiállított kimutatást, melyet a főesperes, az illető lelkész, gondnok, segédlelkészek és tanítók saját aláírásukkal hitelesítenek s a főesperes egyttal hivatalos pecsétjével lát el — a folyó tanévre vonatkozólag *lelkészből f. é. május hó végéig*, jövőben pedig *minden tanév végével* a XII sz. fölterjesztés mellé esatolva s *magyar nyelven kiállítva* kell a püspöki irodának beküldeni.

— **Jelentkezés érettségi vizsgálatra.** A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium igazgatósága azoknak, a kiket illet, értésére hozza, hogy a folyó tanév végén ezen tanintézetben tartandó érettségi vizsgálatra a jelentkezést az ide vágó szabályok értelmében f. évi április 1—15 napján fogadja el; későbbi jelentkezést el nem fogadhat. — A jelentkezés alkalmával beadandók: a) a keresztvéllel illetőleg születési bizonyítvány, b) a gymnasium mind a nyolc osztályáról kapott bizonyítvány; ismétlő érettségi vizsgálat esetén pedig még az első ízben tett érettségi vizsgálat bizonyítványa is, c) egy drb. 100 filléres bélyeg és a szokásos érettségi díjak. Gyulafehérvárt 1899. március 22. Avéd Jákó, igazgató.

— **Felhívás.** Folyó év október 31-én háromszáz éve, hogy Csik-Szentdomokos határán a Pásztorbükknön szörnyű

halált halt Báthory Endre bibornok erdélyi fejedelem. A nagy nevű család kiváló ivadéka áldozata lett nemzetisége bűneinek s a politikai celszövénnyek, mely utóbbi nem kímélte az egyházférő bitorát. Báthory Endre kiváló tebenségeivel korán fényes állásra küzdötte fel magát. Nagybátyja Báthory István lengyel király a pultovszki híres jezsuita kollegiumban taníttatta. Alig végezte iskoláit, mechovi prépost, s nem sokára bibornok lesz. VIII. Gergely pápa kitüntetésekkel halmozta el s midőn Kromer Márton, Ermeland tartomány püspöke, elhalálozott, ő lett utóda s Braunsberg városából kormányozta egyházmegyéjét. De a politikai viszonyok kizavarták csendes nyugalomból. Jóllehet sohasem kereste a hatalmat, Báthory Zsigmond fejedelem rábeszéléséi-vel engedni kénytelen s elfoglalja annak az országnak fejedelmi székét, melyet előde teljesen telfogatott. A vihar, melyet Báthory Zsigmond támasztott. ellene ontja ki fergegét. Mihály vajda hitszegőn támadja meg; árulás miatt elveszti a szenterzsébeti csatát s földönfutó lesz, hogy Pásztorbükknön az ellene fellázított széklőség csapásai alatt lehelje ki nemes lelkét. A hely, hol e szomorujáték utolsó felvonása lejátszódtott, nem áll jeltelenül. Puskás Tamás csikszentdomokosi plebános, 1816-ban a mintegy 50 év óta álló fakezreszt helyébe újat tétetett s hogy az évenként Mindszentek napján oda zárandokoló hitek jobban megemlékezzenek a bibornokról, éneket is írt „*Oh te tündér és család világ*“ cím alatt, mely Báthory Endre szerencsétlen sorsát tartalmazza. Mélyen tisztelt közönség! Az egyszerű emlékekkel nem szabad megelégednünk. Most e nevezetes évforduló alkalmából meg kell ragadnunk az alkalmat, hogy a bibornok elestének helyét maradandó emlékekkel jelöljük meg, mely kegyeletünknek a késő nuokák előtt is maradandó emléke legyen. Évenként Mindszentek napján ezren és ezren zárandokolnak e helyre, a vasuttal Csikmegye bérci is megnyitak a világ előtt: hadd lássa mindenki, hogy kegyeletes emléket tudunk állítani annak, kire fölvezetett őseink fegyvert fogtak. E kegyeletes tényekkel röjünk le kötelességünk, mely a mult eseményeinek kiengeszteléseképen nehezedik reánk. E nemes, e kegyeletes cél érdekében tömörülünk bizottsággá, ezért keressük fel bizalommal a mélyen tisztelt közönséget, hogy filléreit ne sajnálja tőlünk. Adjon mindenki tehetsége szerint: a gazdag többet, a szegény kevesebbet. Egyesült erővel, közadakozással hozzuk létre az emléket, hogy példáinkon okulva még késő unokáink is tudjanak lelkesedni a mult emlékein s kellőleg tudják méltányolni a kiengesztelés munkáját. Csik-Szereda, 1899. évi március hó 11-én. Hazafias tisztelettel a Báthory-emlék végrehajtó bizottsága: Beeze Antal, elnök. Balogh Ferenc, al-elnök. Marányi Kálmán, al-elnök. Dr. Balló István, jegyző. Szántó Samu ellenőr. Györgyjakab Márton pénztárnok. Antal Gergely, Antal József, Augustin Imre, Ágoston József, Bajkó Péter, Bara János, Barcsay Károly, Bardócz István, Bartalis Agost, Bálint Lajos, Bándi Vazul, Dr. Bocskor Béla, Bőjtbe Lajos, Csathó János, Dávid József, Elthes Jakab, Dr. Fejér Antal, Fejér Sándor, Ferencz János, Ferencz Béla, Ferencz István, Gál József, Glósz Miksa, Haydn J. Hugó, Hodor András, Imre Károly, Incze Ignác, Józsa Sándor, Jakab Lajos, Kárácsny József, Karda Mihály, Kassai Lajos, Dr. Kolonics Dénes, Kocz István, Kóródy Mihály, Kovács János, Kevács Mihály, Kovács Lajos, Lakatos Mihály, Lukács Vilmos,

Mihály Ferenc, Ij. Molnár József, Miklós István, Nagy Tamás, T. Nagy Imre, Rancz János, Riszner Ödön, Sándor Gergely, Szász Károly, Tamás Imre, Tódor István, Török Ferenc, Vértes Lajos, Waasykiewitz Viktor, bizottsági tagok. Szíves adományokat szerkesztőségünk is örömmel kövvetit.

— **Római hírek.** Márc. 14-ikén volt az olasz király születésnapja. Ez alkalomra nagy amnestiát ígértek a kormányférfiak. A katolikusok nagy örömmel néztek e nap elé, mert annyi jeles kath. újságíró nyerte volna vissza szabadságát. De csalódtak. A kormány az amnestia megadását arra a napra halasztotta el, a melyen az „Italia Unita“ üli meg születésnapját. A római újságok, első sorban a kath. lapok nyílt kérdést intéztek a kormányhoz, miért fosztja meg a királyt legszebb jogától, a kegyelem gyakorlataától és teszi az amnestia megadását tisztán politikai aktussá. — Megható módon akarták még is megkönnyíteni a finalborgi feygházban szenvedő kath. újságírók és első sorban a milánói „Osservatore Cattolico“ szerkesztőjének, Don Albertario-nak nehéz sorsát. A „Vera Roma“ kezdeményezésére gyűjtés rendeztek és a befolyt összeg fejében don Albertarionak egy misét kellett olvasnia. Alig küldötte el a „Vera Roma“ azt első 300 lírát a finalborgi feygházba, máris újabb és újabb összegek folytak be. A „Vera Roma“ utolsó száma közli Don Albertario levelét, a melyben azon reményét fejezi ki, hogy nemsokára Romába jöbet „videre Petrum.“ Fogja-e látni még a Sz. Atyát? Ő Szentsége egészsége helyreállott ugyan, de a seb nem akar behegedni, a mi aggasztja az orvosokat. Senki sem jöbet a Sz. Atya színe elé: annyi idegen vizsgálhat hazájába, a nélkül, hogy a pápát láthatta volna. Nagyon kétséges, hogy apr. 11-ikén megtarthatja-e a kitűzött ünnepséget. Oremus, ut Dominus conservet Eum!

— **Katolikus könyvkereskedés.** Rég érzett hiányt pótol a Szent-Gellért kath. müintézet igazgatósága azon elhatározásával, hogy üzletét bizományi könyvkereskedéssel bővíti ki. Sajnos, ezideig nincs Magyarországon könyvkereskedés, mely kizárólag a kath. irodalom termékeit terjeszti és így a szétszórtan megjelent katolikus művek igen nehezen voltak hozzáférhetők. A Szent-Gellért kath. müintézet könyvkereskedése összepontosítani fogja ugy a hazai, mint a külföldi katolikus irodalom termékeit, mely körülmény a pangó kath. irodalomnak lendületet fog adni. Az intézet nemsokára kibocsátja könyvjegyzékét, melyet kívánatra szívesen megküld bárkinek, ki eziránt bozza fordul. A Szent-Gellért kath. müintézet, mely saját kö- és könyvnyomdával, könyv- és hírlapkiadóhivatallal bír, Budapestben, VIII. kerület, Práter-utca 44. sz. alatt van.

I R O D A L O M.

* **Maisonrouge.** Kubinyi Viktor karavukovai segédlelkész, kinek neve már előnyösen ismert az irodalom barátai előtt, legutóbb a francia elbeszélő irodalomnak egy jeles termékét illette át magyarra. A Maisonrouge című elbeszélés

ez, melynek tárgya a porosz-francia báboru idejéből indul ki. Az elbeszélés meseszövése mindvégig érdekes, váratlan fordulatokban gazdag s a mesterkéltségnek még csak látszata is távol van tőle. Hangja mindenütt nemes, tiszta és a tárgynak megfelelően komoly. A belső tartalomnak megfelelő a külső kiállítás: finom papír, tiszta nyomás s még a fűzött példányoknál is rendkívül díszes boríték. Az ajándéktárgynak is felette alkalmas könyvre felbivjuk olvasóink figyelmét. Maisonrouge a Szent-Gellért könyvnyomda (Budapest, VIII. Práter-utca 44.) kiadásában jelent meg. Ara fűzve 1 frt. csinos vászonkötésben 1 frt. 50 kr., velinpapíron, díszes kötésben 2 frt.

* **Előfizetési felhívás.** Mayer Béla v. bosoni püspök és kalocsai kanonok, — kit a közönség eddig szentbeszédeiből és azokból a méltán feltűnést kelto tanügyi értekezéseiből ismer, melyekben mint a kalocsa-bácsi érseksége főtanfelügyelője az elemi oktatás igazi reformját katolikus részről először rajzolta meg, — a mult évi adventben négy szabad előadást tartott a spiritizmusról. Ez előadást óriási közönség hallgatta a legjobb érdeklődéssel. Mi annak a divatos szellemidézésnek lényege, mivolta? Mit mond a divatos szellemidézésről a tudomány? Hogy itél fölé a keresztény telfogás? Mit szól bozza — mert nincs oka kitérni előle — a krisztusi vallás letéteményese, az egyház? Erre várták a választ Mayer püspök hallgatói; de nemsak ő, hanem — az ország több részéből nyert értesítés alapján mondhatjuk, — a hazai közönség azon része is, mely az intelligencia körében világszerte egyre terjedő spiritizmus ügyét érthető érdeklődéssel kíséri. A püspök úr szíves volt e rendkívül érdekes előadásokat alulírott kiadónak önkényt oda ajándékozni s ezzel a jogot is megadni, hogy azokat tetszése szerint sajtó utján a nagy nyilvánosság elé bocsáthassa. A 4 előadás címei: a) A spiritizmus (szellemidézés) történetének rövid vázlatja. b) A spiritizmus történetének folytatása, a spiritisticus médiumok és mutatványaik. c) A spiritizmus mint vallás, tanai és viszonya a kereszténységhez. d) A spiritizmus a tudomány és keresztény kath. fölfogás itélőszéke előtt. Az egész mű, mely 9—10 nyomtatott ivre terjed, jövő márczius hó végén hagyja el a sajtót a következő ezimen: A spiritizmus ker. kath. megvilágításban. A mű ára 60 kr., díszes vászonkötésben 1 frt. Kapható Kalocsán (Pest megye), Juresó Antal kiadó-tulajdonosnál.

* **Gyász-szerintartás.** Temetési kézikönyv. II. kötet. Halotti bucsuztatók. Egyháziilag jóváhagyott kttfők nyomán összeállította koci Mayer Gyula kántortanító. Ily címen jelent meg a Szent-Gellért kath. müintézet könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII., Práter-utca 44.) egy 268 oldalra terjedő kézikönyv, mely főleg a kath. kántorok, tanítók és tanítójelölteknek és a kántor-képző iskoláknak nélkülözhetetlen. A könyv ára kemény kötésben 1 frt. 50. — Ugyanitt jelent meg a mult évben az I. kötet is, melyben a hallotti szerintartás és hallottas énekek vannak. Mindkét kötet ára, együtt rendelve, kemény kötésben, a pénz előleges beküldésével 2 frt 20 kr.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gynlafebérvárt.